

OOST EN WEST

Officieel Orgaan der Koninklijke Vereeniging „Oost en West”
Uitgave Schefferdrukkerij, Dordrecht, Wijnstraat 47, Tel. 5700

14-daagsch tijdschrift onder
redactie v/h dagelijksch Bestuur

ADRES DER REDACTIE:
Dr Kuyperstraat 5, Den Haag;
tel. redactie: 115936; giro 14574

CONTRIBUTIE:
Leden: minimum f 5.— per jaar
Donateurs: minimum f10.— p. j.

Het **andere** Indië

Het staat nu wel onomstootelijk vast dat, waren Geallieerden en Nederlanders spoedig na Japan's capitulatie in Indië teruggekeerd, vrijwel alles wat zich nu voordoet zou voorkomen zijn. Het staat buiten allen twijfel, dat ondanks alle verderfelijke propaganda der Japanners de overgrote meerderheid der Indonesiërs, ook op Java, ook op Sumatra, de terugkeer der Nederlanders met opluchting en voldoening zou hebben begroet.

Het staat evenwel niet minder vast, dat deze in de periode van Augustus tot October 1945 verzuimde mogelijkheden voorbij zijn. De historie moge zich herhalen — zij geeft vrijwel nooit... een tweede kans.

Dit wil niet zeggen, dat op Java en Sumatra thans niet langer een meerderheid des volks zou zijn, die niets inniger verlangt dan een terugkeer van redelijke bestaansvoorwaarden, waaraan voor haar bewustzijn de aanwezigheid der Nederlanders verbonden is. Het sterk sprekende feit, dat de bevolking van Batavia en Ommelanden, nu de terroristen daar verdreven zijn, zich met dien nieuwen toestand buitengewoon ingenomen toont en dat uit desa's buiten dit gebied steeds meer verzoeken komen, toch ook hun gebied te pacificeeren, bewijst dit genoegzaam.

Maar er laten zich op Java nu eenmaal krachten gelden, waarin de Nederlandsche regering het Indonesisch nationaal bewustzijn wil herkennen; er zijn tevens de formeele en officieele Nederlandsche voorstellen gedaan. Dat beteekent, zeker voor Java, straks de in-trede van een volkomen nieuw tijdperk.

Voor Sumatra geldt dit eveneens — waarbij nog komt, dat de situatie in dat veel grootere gebied minder overzichtelijk is, terwijl er teekenen zijn, dat bepaalde Engelsche invloeden — op Java al zoo overwegend — zich wat Sumatra betreft nog sterker laten gelden....

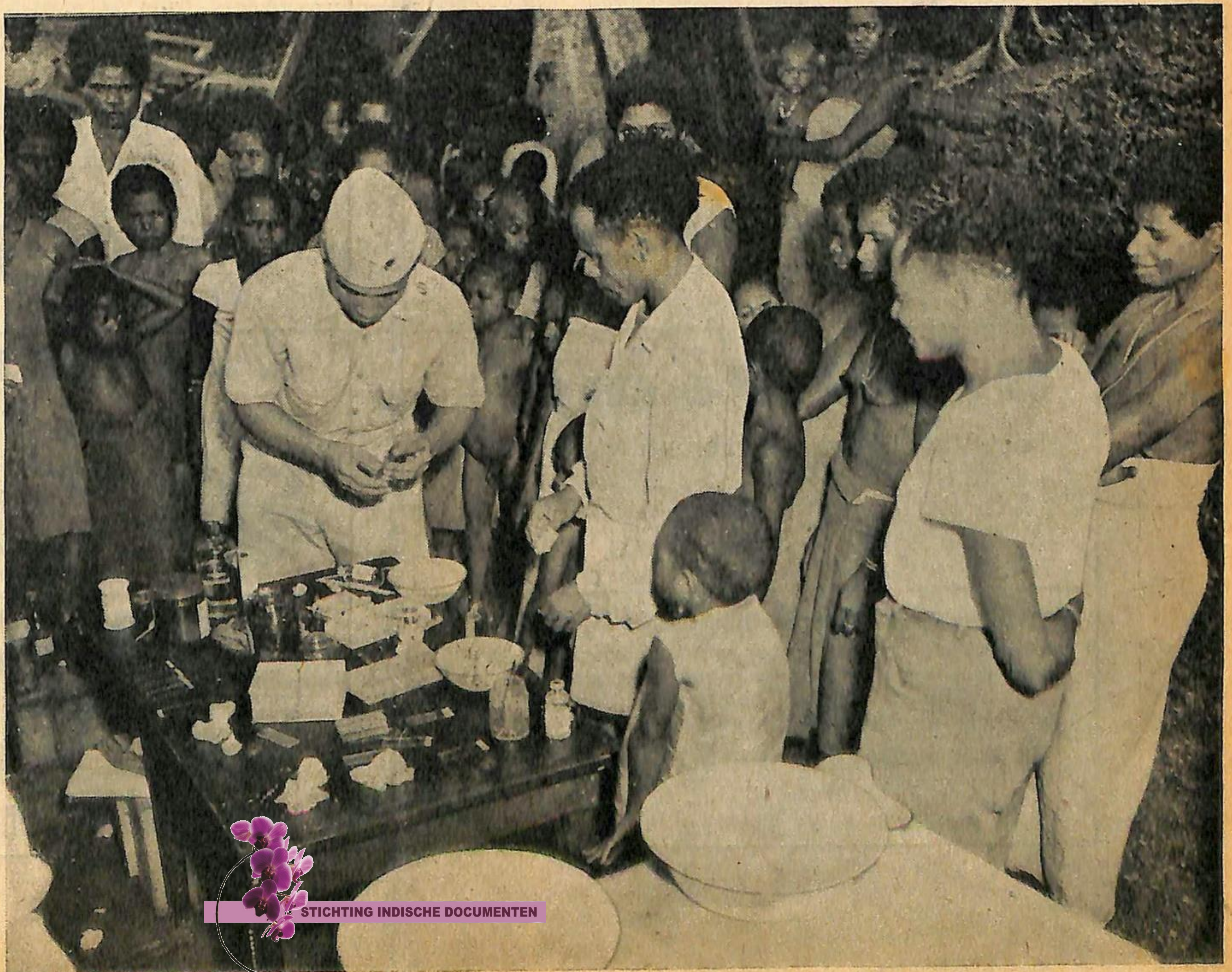
Het andere Indië:
bij een primitief veldhospitaal
van de NICA komt de Papoea-
bevolking van het bevrijde
Nieuw-Guinea en laat zich vol
vertrouwen behandelen.

Maar er is... het andere Indië. Het goede Indië. Er is het Indië, waar men nog niet verblind is door haat, die de Japanners zaaiden; en waar men nog niet in den ban raakte van leuzen, die „volstreckte onafhankelijkheid” als direct-bereikbaar, direct-hanteerbaar en... direct-afdwingbaar leeren beschouwen.

Dat „andere Indië” bestaat natuurlijk op Java en Sumatra ook. Het bestaat op Java en Sumatra overal, waar nog niet de extremisten met terroristische, fascistische methoden het gezonde nationalisme een „aanhang” verschaften, welke het verandert en misvormt. Het bestaat op Java en Sumatra onder alle volksgroepen, die zich daaraan nog konden onttrekken of die door herstellde orde van het dwanggareel werden bevrijd.

Maar dat andere Indië bestaat buiten Java en Sumatra overal in den geheelen archipel.

Men krijgt soms den indruk, of zelfs in Nederland dit cardinale feit in vele kringen maar nauwelijks gezien en nog minder begrepen wordt. In het buitenland ziet men het vrijwel in het geheel niet. Daar ziet men „Indonesië” als één geheel; van het

P. KOK & Co.

Anna Paulownastraat no. 18
Den Haag, telef. 333870-1-2

verrichten

Alle Bankzaken

Safe inrichting - Assurantiën

Ant. A. Lohman

Juwelier - Horloger

Kalverstraat 138
Amsterdam-C.

Uw horloge-reparatie
kunnen wij weer uitvoeren

Van Schalkwijk & Co.

Commissionnaires in Effecten

*Behandelen gaarne
al Uwe Effecten-zaken*

's-Gravenhage, Javastraat 96
Tel. 111810* (3 lijnen) Postgiro no. 47826
Telegramadres: SCHALKEF

Hotel Pomona

(met Vegetarisch Restaurant)

Molenstraat 53, Telef. 116067*
DEN HAAG

Stelt U belang in de verschijning van een Encyclopaedie, volgens een geheel nieuw systeem, waarbij vele bezwaren, die tegen de van oudsher bekende encyclopaedie bestaan zijn opgeheven? Zoo ja, vraagt dan toezending, bij verschijning, van een prospectus betreffende de E.N.S.I.E.

Boekhandel P. v. Ketel

G. J. VAN DRIMMELEN, L. v. Meerdervoort 198b
's-Gravenhage. Telefoon 330481.

U gaat naar Indië?

Dan een

Wereld-Ongevallen-Polis

van „De Zeven Provinciën”

Ongeacht waar U zich ter wereld bevindt, of U reist per SCHIP of per VLIERTUIG, „De Zeven Provinciën Wereldpolis” is steeds geldig, met inbegrip van het Molestrisico.

↓
Uw Makelaar
verschafft U
gaarne
inlichtingen

Vandaag een cliënt
Morgen een vriend.

Assurantie-
Maatschappij

„De
Zeven
Provinciën”
n.v.

Javastraat 1a
's-Gravenhage

HOYNG

Het beste
en oudste magazijn
voor

GESCHENKEN

G. J. R. VAN DER GAAG & ZN

Groenmarkt 27, Den Haag
Telefoon No. 112512

Drogerijen - Chemicaliën

Depôt der meest bekende
Binnen- en buitenlandsche Spécialité's

STEMPELS GRAVEERWERK
RUBBER
KOPEREN
STALEN
WARTNA
MOLEN
STRAAT 30 DEN HAAG
TEL. 114720
NAAM-EN INSTRUCTIEPLATEN-TRANSFERS

feit, dat er tientallen volkomen verschillende volken wonen weet men niets; ook weet men er niets van, dat velen dier volken alles, wat thans op Java en Sumatra gepredikt en in praktijk gebracht wordt verre van zich werpen.

Toch is dit een cardinaal feit.

Borneo, Celebes, de Molukken, Bali, Soemba, Soembawa en de andere Kleine Soenda-eilanden, Nieuw-Guinea en gansch het geweldig uitgestrekt gebied van den Grooten Oost — ziet daar mede.... het andere Indië.

Men heeft er de Nederlanders blijde begroet. Er zijn de aandoenlijke berichten over verwelcoming met rood-wit-blauwe vlaggen en aubades; er was op talloze eilanden een algemeene vreugde toen de Nederlanders terugkeerden. Men heeft, overal in dit geweldig groote gebied, zich oprecht verheugd getoond, toen de Nederlanders terugkeerden.

Is men daar dan minder nationalistisch? Natuurlijk niet. De Baliër en de Minahasser, de Ambonnees en de Timorees houden van hun land; en het spreekt vanzelf, dat zij in het bestuur van eigen zaken een ruim aandeel wenschen. Maar zij willen dit *samen met den Nederlander*. Zij weten, dat die Nederlander niet als vreemdeling en niet als overheerscher komt, maar als vriend en helper.

Moeilijkheden doen zich natuurlijk ook in dat andere Indië voor. Er is in de eerste plaats de infiltratie van Java uit. Soms komt die in den vorm van zeeschuimers, smokkelaars en roovers, die over de zeeën van den archipel zwerven; soms in den vorm van doelbewuste agitators. Men heeft daar last van op Banka, in Makassar en elders op Celebes, hier en daar ook op Borneo, en op Bali. Tot dusver bleven, waar die infiltratie gewelddadig geschiedde, de machtsmiddelen toereikend om dit tegen te gaan. Waakzaamheid blijft hier echter zeer noodig.

Er zijn andere moeilijkheden. Eén daarvan, de aanwezigheid der Australische bezettingstroepen, die in vele streken heilloos heeft gewerkt, vermindert thans, nu zij langzamerhand wegtrekken.

Ernstig is evenwel dit probleem:

er is in vrijwel alle genoemde streken een overvloed van geld in omloop, ook nieuw Nica-geld, en daar staan weinig goederen tegenover. De bevolking is, wat haar *bezit* betreft, verarmd; zij heeft wel geld, maar kan er weinig voor koopen. Het gevolg is, dat de exportprijzen, welke bijvoorbeeld voor copra en rubber te maken zijn, in het geheel niet loonend blijken. Dus.... produceert men weinig, en kan van het zoo noodzakelijke exportherstel maar zeer langzaam iets terecht komen.

Wat op de buitengewesten boven alles noodzakelijk is, dat is — behalve in sommige streken invoer van *voedsel*, — vooral de invoer op groote schaal van kleeding en gebruiksvoorwerpen, en dan natuurlijk van alles, wat voor de productie

noodig is. Als men dan verneemt, dat op Timor sinds de bevrijding éénmaal een schip is aangekomen, dat goederen bracht, is daarmee het probleem scherp gesteld.

Nog leeft krachtig dat „andere Indië”. Nog is er dat Indië, waar de driekleur waait. Waar de Nederlanders zich veilig bewegen en al aan het werk zijn. Mèt, en tusschen, en naast de bevolking. Wil men dit „andere Indië” behouden, wil men straks de wereld toonen, dat er een „Indonesië” bestaat, zoo groot als drie-kwart Europa, waar Nederlanders en Inheemschen harmonisch samenleven, dan zal voortvarend en welbewust gezorgd moeten worden voor het eerst-noodige: den aanvoer van talloze onmisbare goederen. Kleeding bovenal, maar ook huisraad, werktuigen en andere levensbehoeften. Hier wacht een groote taak, die maar weinig uitstel meer duldt.

Vrij gebouw kwam vrij

Een landsdienst te Batavia had gebouwen noodig. Men liet het oog vallen op het gebouw van het Hooggerechtshof. Daar zetelde het „Republikeinsch Ministerie van Verkeer en Waterstaat”.

De Nederlandsche officier, belast met de requireering, verwachtte een druk kantoor aan te treffen met veel leven en vertier van Indonesische ambtenaren, die natuurlijk allen zouden protesteeren tegen de stoornis in hun bijenkorf.

Het kwam anders uit. De officier vond in het geheele groote gebouw slechts twee personen: den „minister” en zijn „secretaris”. Beiden deden verlegen en vonden het vanzelf sprekend, dat wij, Nederlanders, ons eigen gebouw weer voor den dienst in gebruik kwamen nemen.

Beide autoriteiten hadden niets te doen, of neen: de „minister” was hoofd van de republikeinsche Motorpool, bestaande uit... 3 onbruikbare auto's. Inmiddels blijven, voornamelijk door toedoen van onze Engelsche vrienden, in Batavia, nog talrijke groote gebouwen op deze wijze bezet en het kost veel moeite ze voor nuttige doeleinden vrij te krijgen....

Het andere Indië:
de Nederlanders verwelkomd
op Banda; men danst bij de
driekleur de menari-dans.

Perspectieven

De ontwikkeling van de gebeurtenissen in Ned. Indië draagt steeds duidelijker dit tweevoudig karakter: enerzijds, dat van het streven naar politieke opheldering door het voortzetten van de onderhandelingen; anderzijds, dat van een zoo krachtig mogelijk aangrijpen van alle mogelijkheden tot herstel van rust, orde en welvaart in al die gebieden, waar de Nederlanders vasten voet herkregen hebben.

Het is tekenend, dat, hoewel een aantal herstelmaatregelen protest van Indonesische zijde heeft uitgelokt — zelfs „officieel protest” — de besprekingen toch zonder uitstel begonnen zijn. Wanneer het zou gelukken de besprekingen in de richting van een vreedzame regeling te koersen en inmiddels de Britsche troepen op Java (en elders) door het Nederlandsche leger te vervangen, dan zou (en van Amerikaansche zijde wordt dit ook meer dan eens gesuggereerd) een regelmatige voortgang kunnen worden bereikt.

Het extremistische standpunt, dat nooit meer Nederlandsche troepen Java zouden mogen betreden, deed verwachten, dat de onrust, die in de afgelopen weken een begin van afsterven begon te toonen, opnieuw zou ontvlammen door de ontschepping van bataljons te Batavia, Semarang en Soerabaja. Het was denkbaar, dat de troepenlanding een hinderpaal zou worden voor den voortgang van de besprekingen. Ook van Indonesische zijde was men hieromtrent aanvankelijk in het onzekere. Verschillende personen, die in nauw contact stonden met het hoofdkwartier van de nationale beweging, verklaarden, dat aldaar geen commentaar werd geleverd op de Nederlandsche landing.

Veel feller is gereageerd op de wederinvoering van den Nederlandsch-Indischen gulden. Was het nationalistisch standpunt aanvankelijk, dat men de zuivering kalm zou negeeren, blijktbaar werd het weldra noodig tot krasse maatregelen over te gaan; het bezit van nieuw geld werd strafbaar gesteld en voortdurend komen thans berichten binnen van strafmaatregelen, tegen overtreders uitgevoerd. De nationalistische beschouwen de zuivering als een daad van economischen oorlog en als een blijk van het Britsche doel de Nederlandsche heerschappij te herstellen.

Inmiddels herneemt in alle deelen van Indië waar dat mogelijk is, het normale leven zijn rechten.

Alle mogelijkheden tot herstel worden door de Nederlanders krachtig ontwikkeld. Belangrijk ook is het werk, dat hiertoe door de AMACAB verricht wordt. Zoo bereiken ons berichten uit Soerabaja, waar de Simpangclub midden in de stad weer een centrum is, waar gedanst wordt en feest gevierd: de vrouwen in avondjurk, de heeren in uniform. 15 Km. hiervandaan ligt de frontlijn, maar Soerabaja wil dit 's avonds vergeten.

Het leven van nu is ook niet het gewone leven van de stad. De hartklop van Soerabaja hing voor den oorlog af van zijn beteekenis als haven, van zijn achterland, van de suiker, die er aangevoerd werd en van de schepen, waarin geladen werd;

en van vele producten, die voorshands Soerabaja nog niet bereiken zullen, omdat een muur van verwarring Soerabaja van zijn achterland gescheiden houdt. Soerabaja werkt thans op basis van het feit, dat deze muur in de toekomst verder achteruit wordt geschoven. Maar men werkt.

Het leven wordt hier beheerscht door de AMACAB

Het andere Indië:
Papoea van het vrijwilligersbataljon van Papoea's van het Kon. Ned. Ind. Leger.

Het andere Indië: Majoor Scheffer spreekt tot de Inheemsche bevolking na de bevrijding der Kei-eilanden

(Allied Military Administration Civil Affairs Branch). AMACAB zorgt voor onderdak, voor transport, voor de scholen en doet al het mogelijke om de stad weer op een eenigszins redelijk peil te brengen: economisch en maatschappelijk. Het is aan AMACAB te danken, dat een groot aantal winkels weer open is, de stoomtram rijdt weer, er is een regelmatige busdienst, de Droogdok maatschappij werkt weer, de Marinebasis, waar in December nog maar 2 mensen rondliepen, heeft nu reeds weer 800 man aan het werk; in de lunchroom is weer ijs en chocolade te krijgen en de pasar is weer geopend.

De jeugd zit weer op school en zij doet dit met een enthousiasme, dat bewijst, dat eenige jaren kampeven de Nederlanders in Indië niet gebroken heeft. De HBS heeft thans 1000 leerlingen, waarvan 650 voor de onderbouw en 350 voor de bovenbouw. Bij deze laatste categorie varieert de leeftijd van 17 tot 26 jaar. Vijftien Europeesche lagere scholen zijn thans weer in bedrijf, in totaal met 2200 leerlingen. Daarnaast zijn er 2 Indonesische met 22, 2 Arabische met 400 en 1 Hollandsch-Chineesche met 250 leerlingen. Zoo krijgt Soerabaja langzamerhand weer een normaal aanzien.

De eerste teekenen van het terugkeeren van de vroegere welvaart in de landelijke districten rondom Batavia zijn duidelijk zichtbaar in de gebieden van Kebajoran en Tjililitan ten Zuiden van de hoofdstad. De sawahs worden beplant, de fruittuinen worden goed verzorgd en geen politieke agitatie houdt de bevolking van haar dagelijksche plichten af. Het leven in de kampongs is bijna zoo normaal als dit vóór den oorlog was.

Er is levendige handel, al zijn de prijzen nog hoog en al is er nog gebrek aan veel, vooral kleeding. Maar de vooruitzichten voor den komenden rijsttoogst zijn gunstig en dientengevolge ook die voor een verdere verbetering van den plaatselijken toestand.

Dit is te danken aan het zoozeer becritisierde KNIL. Hier hebben Javanen, Ambonneezen, Timoreezen, Menadoneezen, Indo-Europeanen en jonge Nederlanders uit Brabant en Limburg, die als vrijwilligers sedert December 1945 in dit gebied toezicht houden, met alle krachten samengewerkt.

De soldaten kregen dit succes niet op een zilveren schaal opgediend. Toen zij in dit gebied kwamen, vluchtte bijna de geheele bevolking, die door politieke agenten en rampokkers geterroriseerd was, in paniek weg. Maar toen — in tegenstelling tot de dreigementen en voorspellingen van de extremisten — hun huizen niet werden geplunderd en hun ossen niet werden gedood of gestolen, keerden de Indonesiërs langzamerhand groepje na groepje terug. Zij, die niet terugkwamen, waren beroeps-sluipschutters en slechte elementen, tegen wie de troepen het gebied goed bewaakten.

Deze troepen waren niet gekomen om tegen den vijand te vechten: zij voerden den bekenden politiedienst van het KNIL uit, welke bestaat in het handhaven van recht en orde om daardoor de bevolking in staat te stellen in vrede te leven en te werken. Er is dan ook een verzoek ontvangen van de *dessas*, welke buiten dit gebied liggen, om de *zône*, die onder Nederlandsche contrôle staat, te vergrooten.

Waar de driekleur waait

Op Timor waait de Nederlandsche vlag. Koepang ligt in puin en wellicht wordt deze hoofdstad niet herbouwd, doch kiest men een betere haven, Tenau, acht kilometer verderop.

Het is — zoo schrijft men ons van Timor — onaangenaam, ergens voor het eerst weer de Nederlandsche vlag te hijschen en dan met leege handen te komen: geen manufacturen, geen huisraad, geen kleeren.... Het is ook zoo moeilijk je redevoeringen over gezagsherstel kracht bij te zetten zonder de aantrekkelijkheid van goederen of voedsel.

Deze bevolking is zoo lang door den Jap uitgezogen en getrappt. Men verwacht, en terecht, dat de Nederlanders betere tijden brengen. Geld is er genoeg; veel te veel zelfs. Australisch geld, en ons Nica-geld. Maar op al deze eilanden, waar men zoo blij mede is, waar wij zoo verheugd om moeten zijn, wijl in dit deel van den archipel de haatpropaganda geen ingang vond, op Flores, dat er wat beter voorstaat, op Soembawa, dat voor het eerst sinds menschenheugenis rijst moet invoeren, is een sterk tekort aan goederen en aan voedsel.

Het is door die tekorten zoo moeilijk een begin te maken; met het overvloedige geld, waar men toch niets voor koopen kan, heeft men geen middel de productie te doen hervatten. Er is in zes maanden één keer een schip met relief-goederen gekomen voor de verarmde en ondervoede bevolking van Timor. Haar prauwenvloot is door de Japanners vrijwel vernield.

De Timorees verwerpt alle extremisme. Hij heeft een sterk nationaal gevoel, maar met het rood-wit der nationalistes is hij niet vertrouwd. Wel met ons rood, wit en blauw. Den Nederlander blijft hij welgezind.

Aan deze gezindheid is stevig getornd. Niet alleen door de Japanners, maar laatstelijk door onze Australische vrienden. De Australische autoriteiten hebben namelijk de negentien stakers van de „Esperance Bay” als hun gasten gehuisvest op Poelau Semau, voor Koepang. Die hebben maandenlang met hun Australische extremistische propaganda het eiland vergiftigd, beschermd door „Timforce”, het Australische H. Q. Timor. Zij konden, onder bescherming der Australische officieren, daar de rood-witte en de bantengvlag laten wapperen; zij konden onder die hooge bescherming straffeloos Nederlanders beleedigen.

Nu trekt eerlang die Australische bezetting weg. Wat zij achterlaat is een diep spoor van corruptie, uitpattingen en wangedrag.

Als het zoo ver is, als er dan eindelijk goederen van buiten komen, kunnen wij ons werk harder aanpakken. Zelfs al blijft iedereen geuniformeerd: een adjunct-inspecteur van Financiën is 1e luitenant, de dominee is kapitein en alle controleurs zijn het eveneens. „Conica, Sonica, me tante Veronica, die speelt de harmonica”, zingt men in dit deel van den archipel. Maar hoe dan ook, met of zonder uniform, het liefst natuurlijk met onze oude W-knoopen, wij kunnen aan het werk, als men wat manufacturen, wat huisraad en wat voedsel zendt, en als de Aus-sies weg zijn....

Onze Kunstkalender

uitgevoerd in drie kleurendruk, naar olieverf schilderstukken van v. Meeteren Brouwer, is nog verkrijgbaar bij de Schefferdrukkerij, Wijnstr. 47, Dordrecht Postrek, 2456. Prijs f2.50 franco huis. Afm. 32 x 45 cm.

De kalender bevat afbeeldingen van: Java, Curaçao, Sawahs op Java, Ossenkar, School Suriname en Strand Java.

**Het andere Indië:
de Menadoneesche bevolkings-
groep van Toعال, verheugd
over de bevrijding.**

Menschen achter prikkeldraad

In antwoord op een vraag der journalisten betreffende de houding van het nieuwe kabinet t.a.v. de geïnterneerden zeide Sjahrir, dat hij nog altijd voorstander is van het overbrengen van de geïnterneerden uit het binnenland. De moeilijkheden, die dit tot dusver in den weg staan, zijn nog altijd aanwezig. De TRI wil deze menschen gaarne van Midden-Java overbrengen, doch is van meening, dat dit op het oogenblik niet zou kunnen geschieden zonder het overwinnen van al te groote moeilijkheden. Inmiddels is de meening gepubliceerd van Mr. Amir Sjarif Oeddin, welke steeds als gematigd beschouwde ministerieele figuur eensklaps verklaarde van meening te zijn, dat alle mannelijke geïnterneerden in het binnenland aangehouden moeten worden. Sjahrir verklaarde, dat zijn nieuwe ministerie ook dit punt zal overwegen....

Notities uit Bandoeng

Nu wij dit schrijven — 21 Maart — is de toestand in Bandoeng nog altijd zoo: Alles wat bezuiden de spoorlijn ligt, is in handen van extremisten; ten noorden van de spoorlijn zijn de stadswijken, waar de Europeanen wonen. Er wordt nog telkens gevochten. De verbinding met Tjimahi, waar vele duizenden Nederlanders in de kampen leven, zijn niet eens volkomen veilig. Op 16 Februari was er nog een overval bij een der kampen te Tjimahi, waarbij o.m. een luitenant en een vaandrig, zoodat eenige miliciens zijn gesneuveld. Het tragische van dit voorval was, dat de Nederlandsche soldaten juist nieuwe, hun nog niet bekende, geweren hadden, zoodat zij zich niet zoo goed konden verdedigen. *Het staat vrijwel vast, dat dit feit van uit het kamp der Britsch-Indische troepen aan de extremisten is medegedeeld.* Voorts was het te betreuren, dat de Engelsche commandant „Staakt het vuren” liet blazen, juist toen de onzen aan de winnende hand waren. De toestand blijft uiterst verward. De verdediging van Zuid-Bandoeng door de extremisten wordt kennelijk gesteund door Jappen, terwijl er ook Britsch-Indische deserteurs met hen meevechten. Elders om Bandoeng zijn nog 2 à 3000 ongewapende Jappen, die elk oogenblik tegen ons kunnen vechten. In de Tjimahi-kampen doen ontwapende Jappen corveeën, maar telkens moeten nog wapenen van hen worden ingeleverd. Dr. van Mook heeft eindelijk tijd gevonden een bezoek aan de Tjimahi-kampen te brengen; het duurde 20 minuten; hij kwam onder zware Engelsch-Indische bewaking. De stemming onder de Nederlanders in Bandoeng en Tjimahi kan aldus worden samengevat: Men is somber gestemd, verontrust door het falen van beleid; men blijft hopen op een oplossing; men wil Indië niet verlaten, daar men zich dan deserteur zou voelen.

Bij de foto's :

Tijdens de Japansche bezetting van Java was onder de Javanen, die door Japansche officieren in den krijgsdienst werden opgeleid, een weinig-opvallende figuur. Hij droeg den naam Gityco. Wie was Gityco? Hij was niemand minder dan... SOEKARNO. De latere „president" der „Indonesische Republiek" wilde als gewoon vrijwilliger de krijgskunst van de Jappen leeren.

LINKS-BOVEN:

Soekarno presenteert het geweer voor een Japanschen onderofficier.

LINKS ONDER:

Soekarno marcheert in de rij.

RECHTS-ONDER:

Soekarno leert schieten van een Japanschen instructeur....

IN HET MIDDEN:

Een drietal Japanners, die later wèl gearresteerd werden en die, na onderzoek der gruwelen op Boeroe, wèl zullen terechtstaan als oorlogsmisdadiger....

HET HART VAN JAVA *Nieuws uit het onbereikbaar Jogjakarta*

Ver, veel verder dan Timor van Batavia, en dat is zoo'n tweeduizend kilometer, ligt Jogja. Het hart van Java, maar afgesloten als door een stalen scherm en voor den Nederlander volkomen onbereikbaar.

Dit Jogja, waar men eens wajang- en danskunst placht te bewonderen, in het paleis van den sultan, waar eens de sociëteit gezellig en beroemd was, waar eens duizenden toeristen in moderne hotels een mondain uitgangspunt vonden voor bezoeken aan den Boroboedoer, is nu de zetel van Soekarno's regeering. „Hier komen", zoo schreef een dier opgewekte Indonesische bladen, „hier komen Nederlanders slechts als gevangenen". Nochtans — ziet hier actueele gegevens omtrent den toestand in Jogja tegen het begin van Maart. De herkomst blijft onvermeld; voor de betrouwbaarheid kan worden ingestaan. Zoo verkrijgt men dan voor het eerst een beeld van de situatie in het verre, onbereikbare, gesloten hart van Java.

Nog in September 1945 was alles in Jogjakarta rustig. Men verwachtte ieder oogenblik de komst der Nederlanders; men beschouwde dit als de natuurlijkste zaak ter wereld.

Die terugkomst bleef uit. Medio October 1945 begonnen de arrestaties van Nederlanders door extremisten, die hiertoe opdracht kregen uit Batavia. Voorwendsel: Indonesiërs werden bedreigd door Indo-Europeanen. Alleen de mannen werden opgepakt en verzameld in de Hollandsch-Inlandsche School Danoeredjan. Vandaar vervoerd naar Poendoeng, een ander deel naar Kretek aan de Opak, de rest naar Bantool — niet de suikerfabriek.

Wie ziek was, hetzij thuis of in een der ziekenhuizen Petronella of Onder de Bogen, werd niet meegenomen. De vrouwen werden later opgevat en geïnterneerd in drie vrouwenkampen te Demak-Idjoe, Sewoe Galoer en Gandjoeran.

De behandeling der geïnterneerden is over het algemeen goed. De bewaking wordt veelal aan de bevolking overgelaten. Het voedsel moet door de geïnterneerden worden gekocht; er is voldoende.

Niet alle vrouwen zijn geïnterneerd. In Kota-baroe aan den Opakweg zijn huizen, waarin Europeesche families, zelfs met eenige mannen, zijn samengebracht. Zoo is bekend, dat o.a. de dames Joon, Moorman, Liebenstein, Habraken en waarschijnlijk Reiger, met dochters en jonge jongens daar onder zijn. De heeren Moens en Jonkers bevinden zich op Poendoeng; de heeren Moorman en Habraken in Onder de Bogen. Er staat een wachthuis in de buurt, waar wie naar buiten wil, toestemming moet vragen. Er zijn in Jogja geen moorden op Nederlanders bedreven.

De stemming der bevolking is niet anti-Nederlandsch. Het lijkt of de heele bevolking achter de „beweging" staat. Men groet elkaar met „merdeka!" Maar het is alles kunstmatig en geschiedt onder dwang. Wie niet meedoet, is zijn leven niet zeker. De bevolking is toegenomen met zeker wel honderduizend vluchtelingen, die zijn ondergebracht o.a. in Europeesche woonhuizen en scholen. Er is een soort distributie. Alvoorens een Indonesiër op reis kan, b.v. naar Batavia, moet hij wel van 6 of 7 „instanties" toestemming hebben, die alle op zijn reispas stempelen en teekenen. De treinen rijden langzaam; de locomotieven worden gestookt met hout; Jogja-Tjikampek duurt twaalf uur. Onderweg geen onderzoekingen van passagiers; wel in Tjikampek, maar oppervlakkig. De treinen zijn overvol.

De sultan bewoont nog altijd den Kraton, oefent nog steeds gezag uit, ofschoon hij geen machtsmiddelen heeft. Hij bestuurt zijn rijk zonder patih, die verdwenen is, doch niet vermoord. Over het algemeen is het Javaansch bestuurscorps op zijn plaats gebleven. De inheemsche functionarissen gehoorzamen de nieuwe machthebbers; of het uit overtuiging geschiedt moet worden betwijfeld.

Overigens is de vraag, wie de werkelijke macht uitoefent in Jogja, zeer moeilijk te beantwoorden, vooral, omdat er wel zes of zeven verschillende gewapende „weerbaarheidscorpsen" zijn, elk met een eigen leiding. In elk geval moet de sultan er rekening mede houden. Zoo ook de Pakoealam, die regeert met hulp van zijn patih, pangeran Soerjoatmodjo en zijn kas-houder, pangeran Soeijoningprang. De P.K.N. een groote indertijd door de zelfbestuurders gestichte vereeniging, is ter ziele; van haar voorzitter pangeran Soerjadiningrat, hoort men niets.

De vier Vorstenlanden samen heeten „Daerah Istimewa". De zelfbestuurders besturen hun gebieden onder formeel toezicht van één vertegenwoordiger van de „republiek", die een kantoor heeft te Jogja en te Solo.

Industrie en cultures zijn door de republiek „genaast". Er wordt evenwel niet gewerkt... Wat aan voorraden aanwezig was, is gestolen en uitverkocht. Er wordt noch suiker, noch tabak geplant; de bewerking der sawahs en hun verzorging met padi is zeer onvoldoende.

Pastoor Prenntaler werkt nog steeds te Kalibawang. Als Duitscher heeft hij nergens last van gehad. De Katholieke kerk in Kotabaroe wordt als zoodanig gebruikt. De Gereformeerde kerk is ingericht als moskee....

En Soekarno bewoont het huis van den Gouverneur van Jogja....

Het „Kabinet-Sjahrir”

VAN EEN MEDEWERKER
TE BATAVIA

BATAVIA, 26 Februari 1946

KRACHT EN ZWAKTE

Van den aanvang af hebben degenen, die de ontwikkeling van den toestand met aandacht volgden, zich afgevraagd, of Sjahrir's positie sterker zou blijken dan zij, op grond van logische gevolgtrekkingen, kon zijn. Sjahrir is een solitair. Zijn goede trouw en zijn bereidheid tot onderhandelen behoeft men niet in twijfel te trekken; zijn vermogen om te onderhandelen en deze onderhandelingen tot een goed einde te brengen, zijn van den aanvang af aan twijfel onderhevig geweest. Het is begrijpelijk, dat de luitenant-gouverneur-generaal in zijn herhaalde verzekeringen, dat onderhandelingen met Sjahrir den eenigen uitweg boden, steunde op zijn persoonlijke ervaringen en indrukken — het is onbegrijpelijk dat de feitelijke zwakheid van Sjahrir's positie niet steeds weer en duidelijk in het oog is gevat. Sjahrir is er in geslaagd Soekarno van het eerste plan te verdringen, maar gebruikte daarbij als springplank niet een groote populariteit, noch diepe wortels in bepaalde groepen der samenleving, maar veeleer een negatieve eigenschap van den toestand; Soekarno's gecompromiteerde positie als knecht van de Japanners. Soekarno verkoos in de gegeven omstandigheden een strategische terugtocht die alle kansen open liet, boven een mogelijke nederlaag als gevolg van zijn gecompromiteerde positie. Soekarno's terugtocht is naar alle waarschijnlijkheid uitsluitend een gevolg van de omstandigheid, dat hij zich als ijverig dienaar der Japanners in de eerste plaats tegenover de Britten niet geheel zeker voelde, en liever de kat uit den boom keek. Zij was, om in de moderne militaire vaktaal te spreken, en „hergroepering” en niet elke hergroepering betekent de inleiding tot een nederlaag.

Sjahrir is de exponent van die groep, die Westersch geschoold is, het Westersch inzicht verstaat en met Westersche middelen het Westen tracht te verslaan. Wat Sjahrir's uiteindelijke doelstellingen zijn, kan buiten beschouwing blijven. Voor het oogenblik is hij bereid zich te vergenoegen met een compromis, stel — maar alleen bij wijze van voorbeeld — op de basis van de Nederlandsche voorstellen, die waarschijnlijk meer geven dan hij zelf mogelijk acht binnen betrekkelijk korten tijd met succes te verwerken. Sjahrir's kracht is zijn realisme, zijn gezond verstand, zijn vermogen om het Westen te verstaan, zijn bereidheid tot beperking en redelijkheid. Maar al deze factoren vormen tegenover den achtergrond van het „gevoelsnationalisme” bezien, meteen evenveel zwakheden. Een bijkomstige handicap is, dat de Javanen hem, den Sumatraan, ook eigenlijk niet volkomen als een der hunnen beschouwen.

De antipode van Sjahrir is niet Soekarno, maar Tan Malaka, die hem in vele opzichten gelijkt, maar die de les van het Russisch Bolsjewisme heeft geleerd — de les van het alles of niets, de les van de kracht van het uiterste standpunt: *damn the consequences*. Het is niet zoo dwaas, dat één van Tan Malaka's bewonderaars Sjahrir een Westersche intellectueele bourgeois heeft genoemd. Overeenstemming tusschen Sjahrir en Van Mook is mogelijk, omdat beiden ten slotte stoelen op denzelfden wortel des geloofs — in dien zin dat beiden gelooven aan de mogelijkheid, nog veel sterker: aan de doeltreffendheid van een compromis. Omdat beiden gelooven, dat een compromis de eenig mogelijke uitweg is, voorop gezet dat men Indonesië niet geheel tot een chaos wil laten vervallen. Tan Malaka laat dit laatste gezichtpunt volkomen koud, of liever: de chaos is de eenige weg tot het uiteindelijke heil, het heil van het communisme.

Soekarno is de uitgesproken opportunist. Zijn positie is sterk door zijn persoonlijke aanhang — Sjahrir heeft geen persoonlijke aanhang behalve in een kring van gelijkgestemden. Hij kan zich ten slotte zonder een draai te nemen nog scharen aan de zijde van hen, die 100 procent onafhankelijkheid eischen. Hij kan de eischen van de menigte zijner volgelingen matigen — hij kan ook den eisch van 100 procent onafhankelijkheid tot de zijne maken; den eisch, die ten deele het gevolg is van de behoefte aan het afschudden van elke herinnering aan het Westen, ten deele een gevolg van den wensch om eigen onmacht thans tot een redelijke oplossing te komen, te verbergen. Hij kan Sjahrir kiezen en Tan Malaka. Hij heeft tegenover Tan Malaka een sterke positie, omdat hij het godsdienstig sentiment in beweging kan brengen tegen den communist Tan Malaka, die dit dan ook zoo goed begrijpt, dat in al zijn redevoeringen met nauwgezetheid elk woord vermeden wordt dat rechtstreeks een aangrijpingspunt zou kunnen vormen om hem als communist te diskwalificeeren. Tegenover Sjahrir staat Soekarno zwak, omdat hij geblameerd, de ander onbesproken is — tegenover Tan Malaka staat hij sterk, omdat hij, *ofschoon* gecompromiteerd, zijn aanhangers erop kan wijzen dat Tan Malaka een rechtstreeksche afstammeling is van den duivel en met heksen heeft verkeer.

In de thans ontstane situatie speelt het gebrek aan politieke scholing een groote rol; er is in het nationalistische kamp niets gedaan om zich voor te bereiden, deels omdat de daarvoor noodzakelijke gesteldheid, het inzicht, de politieke scholing, de intellectueele capaciteit in veel te geringe mate aanwezig is — deels uit typische onlust. Het is nu zoo lang goed gegaan... de ontwikkeling van zaken was tot zekere hoogte te vergelijken met een openluchtspel, waarin men, improviserende, heel de wereld tot zijn toeschouwers maakte. Zoo men haar niet *épateerde*, men bracht haar althans tot verbazing en tot ontzetting — en werd er niet op vele rangen geapplaudisseerd? Nu intusschen verandert het beeld en het podium moet worden verwisseld voor de conferentietafel, waaraan men niet zulk een indrukwekkende rol zal spelen. De neiging om zich daaraan te onttrekken is vanzelf sprekend wel zeer sterk. Voorloopig kan men *zeggen*, dat men met niets minder tevreden is dan met 100 procent onafhankelijkheid — baat het niet, het schaadt allicht niet en het is in ieder geval in de lijn der fermheid = *brani mati*. Het is niet omdat men dit in al zijn consequenties als het meest verkieslijke standpunt heeft uitverkoren; het is de vlucht en anders niet... de vlucht uit het verantwoordelijkheidsbesef en als zoodanig past ook deze

Het andere indie: rustig vertier op de pasar van Tomohon in Noord-Celebes.

Het verkeerde Indie:

nog altijd leven Nederlandsche vrouwen onder primitieve omstandigheden in de kampen op Java, zooals deze, in het nog steeds bewoonde Tjidengkamp te Batavia

houding voortreffelijk in het beeld van de geheele „extremistische“ beweging, die men immers slechts kan naderen van de gevoelszijde en waarin die redelijkheid, het verstandelijk overleg, de politiek (gezien als toegepaste staatkunde), practisch geen rol speelt. Wij zijn nog altijd niet over de psychose heen en het is wellicht de grootste fout die aan deze zijde wordt gemaakt, dat men nog altijd het probleem als een „vraagstuk“ ziet, dat is dus als een verzameling van concrete gegevens die tot een zekere concrete uitkomst kunnen en moeten leiden.

In dit beeld past ook het feit, dat ten slotte vrijwel geen aandacht is geschonken aan de discussie in den Veiligheidsraad over Indonesië. Uit den aard der zaak streelde ook dit tafereel het gevoel van eigenwaarde, maar in de eerste plaats bestond vagelijk het gevoel dat Indonesië hier slechts een voorwendsel was tot een strijd die ver buiten Indonesië om werd uitgevochten en anderzijds is de sympathie voor Rusland, zelfs als helper, nog altijd niet zeer groot. Hadji Salim, Sjahrir's woordvoerder, heeft het voornamelijk over dezen boeg gegooid; dat Indonesië begreep dat het niet om Indonesië ging.

Er is meer reden te gelooven, dat Indonesië in het geheel niet begreep waarover het ging en daarvoor ook weinig belangstelling had, omdat in het beeld van het verzet tegen alle redelijke overweging in ook de gedachte aan een commissie, die niet in de eerste plaats gevoelens en reacties maar cijfers en feiten zou registreren, weinig sympathie kon wekken.

Op dit oogenblik staat de nationalistische beweging (wat zij dan ook zijn moge: de term is zoo elastisch dat zij slechts als gemeenplaats bruikbaar is) voor haar crisis. Reorganisatie van het kabinet — nu, terwijl men zijn houding al maanden geleden principieel had kunnen bepalen — er zijn tientallen aanwijzingen, dat men de situatie niet aan kan, zoodra men moet handelen op het gebied dat vreemd is, te weten van het overleg en de redelijkheid. Als dat zoo is, wordt de „eenig mogelijke onderhandelaar“ uit dat kamp in zijn kring onmogelijk en verdrinkt Sjahrir voor hij water heeft gezien. Ondanks het feit, dat hij nu reeds zoover is gegaan te zeggen, dat hij bereid zou zijn zijn eigen politieke inzichten op te offeren aan de eenheid. Een nobel standpunt...

maar wanneer nu de eenheid slechts door opoffering van alle inzicht kan worden bereikt?

Ten onrechte ziet men in Nederland het langzaam vorderen op den weg der onderhandelingen soms als teeken van Indonesische „tactiek“. Wat strategie lijkt, is in waarheid: onmacht. Wat Indonesische onmacht is, wordt dan naar buiten weer afgereageerd als nieuwe schuld der Nederlanders. En zoo leven wij voort.

ZIJ, DIE GEWEEST ZIJN

*Zijn wij zóó oud, zóó dom, zóó traag geworden
Dat wij niet zien, niet hooren, niet verstaan
En met het eeuwig liedje van verlangen
Naar dat wat weg viel, zeurend blijven staan....?
Zijn wij dus tóch maar wonderlijke dwazen?
Is wat wij bouwden tóch uitsluitend waan?
En is ons leven tóch door al die jaren
Voor niets geweest.... vergeets voorbijgegaan....?*

*Daar is zooveel, waaraan wij telkens denken....
De pintoe Rimba waar het bosch begint....
De eerste school, het eerste hospitaalje....
De wijde blang, de koele goenoengwind....
Een kleine kampong ergens aan een sawah....
Een hooge ladang in de felle zon....
En altijd door het sjirpen van de krekels
Waarmee de schemer vlood... waarmee de dag begon...*

*Daar is zooveel dat wij daar achterlieten
Als gulle zaden in het bibit-bed,
En ook zooveel dat op die jonge gronden
Zich al tot bloem en vruchten had gezet,
Dat nu vernield is en dat nooit zal bloeien....
Het afgerukte, stuk getrapte blad
Van 't groene stekje dat tot boom zou groeien
Langs overal hetzelfde kampongpad....*

*Daar is zooveel, waaraan wij telkens denken
Als ginds de dag weer in den avond vloeit
En op een ladang in den verren goenoeng
Het eerste vuurtje door de schemer gloeit....
Wij zijn geweest.... zooals de dag geweest is....
Maar morgen keert die dag weer met de zon,
Waarin de blonde rijst zal rijpen in de aren
En ook ons leven eens als jonge dag begon....*

BRAMMETJE.

In een tijd, waarin voor Indië levensbelangen op het spel staan — en daarmee levensbelangen van Nederland! — is in dag- en weekbladders nauwelijks ruimte om eenige aandacht te schenken aan gebeurtenissen in Britsch-Indië, in de Philipijnen, in Indo-China, Burma en Malakka, nog gezweven van geheel koloniaal Afrika, terwijl een gebeurtenis als de Caraïbische Conferentie, zoo belangrijk voor alle gebieden om en nabij Midden- en Zuid-Amerika maar nauwelijks vermeld kon worden.

Ook ons nijpt de papiernood. Toch een enkel woord over de zoo hoogst belangrijke situatie in Britsch-Indië.

Attlee, Britsch premier, sprak over Britsch-Indië. Wij geven het, zeide hij, de onafhankelijkheid. Zonder veel omslag, en met weinig condities. Wij hopen, zei Attlee, dat Indië vrijwillig een deel van het Britsche Rijk zal willen blijven, als Canada, Australië en de andere dominions. *Dwingen* willen wij het daartoe niet...

Met die boodschap ging Mr. Alexander marineminister, met Sir Stafford Cripps en Lord Pethrick-Lawrence in het vliegtuig. Het drietal, gevormd om samen met Lord Wavell, den Onderkoning, overeenstemming met de Britsch-Indiërs te bereiken, is al in Indië aangekomen.

Het vijandigste, meest extreme blad der Nationalisten juichte Attlee's verklaring toe. Alleen Radio-Moskou seinde scherp commentaar van de „Prawda“ uit: vertrouwt hen *niet!*

Gandhi vertrouwt hen wel. Hij hield een bijeenkomst in Bombay en het werd de grootste, ooit gehouden. Meer dan 250.000 mensen, tot verstikkens toe dicht opeengepakt, stonden in het Shivaji Park, in wat men zelfs in Bombay een hittegolf noemde. Een geweldige, een ontzagwekkende menigte, dat kwart miljoen mensen, bijeen in de schroeiende gloeihitte om Gandhi te hooren.

Boeken *over Indië*

Dr. M. G. Emeis: „Inleiding tot het algemeen beschaafd Maleisch“. J. B. Wolters, Groningen, 1946.

Dr. Emeis gaat met zijn tijd mee. Heette zijn vorige boek nog: „Vorm en functie in klassiek en modern Maleisch“, en dit nieuwe werkje: „Inleiding tot het algemeen beschaafd Maleisch“, in het voorbericht van dit boekje staat, dat de leercursus een poging is, om de beginselen vast te leggen van de „bahasa Indonesia“....

De auteur hoopt, dat zijn boek „voor velen de basis (mag) worde(n) voor een bewust beheerschen van deze taal; de bloei van Indonesië en van het algemeen-beschaafd Maleisch zijn ten nauwste met elkaar verbonden.“

Wel — er zijn in Nederland reeds zeer bruikbare handleidingen tot het leeren der Maleische taal verschenen, toen men nog niet uitgevonden had, dat er moest zijn wat deze schrijver even modieus als gewillig noemt de „bahasa Indonesia“. En met den bloei van Indonesië ging het heel aardig, toen men van de studie van het algemeen-beschaafd Maleisch nog niet zoo veel hoorde, en ook niet zoo beducht was voor wat de auteur aanduidt als „het terugvallen op het lagere milieu-Maleisch, dat den weg afsnijdt naar intellectueel contact“.

Hoe dit zij: het blijft nuttig, en voor ieder noodzakelijk, Maleisch te leeren; dit is op dit oogenblik voor iedereen, die iets in Indië te doen heeft, noodzakelijker dan ooit tevoren.

Daartoe kan deze uitgave zeer wel dienen. Zij geeft, zonder een al te zwaarwichtige grammatica te zijn, toch belangrijk meer dan vele dier kleine populaire boekjes, waaruit wij vroeger aan boord ons eerste Maleisch opstaken; en wie de afzonderlijk toegevoegde „Oefeningen“ behoorlijk kan maken heeft niet alleen dit nuttig boekje met vrucht bestudeerd, maar zich zelf ook beter toegerust voor zijn wachtende taak in Indië.

Tijl Westerlingk: „Het Indische dagboek van Dr. Peter Fabrizius“. W. van Hoeve, Deventer, 1946.

Het dagboek van een man, die in Indië zijn vrouw verliest, het land verlaat en toch weer terugkeert om er tenslotte, na een harmonisch levensslot, een laatste rustplaats te vinden. Men zal het wat egaal, weinig fleurig geschreven vinden; de figuren, ook de levenswijze ietwat op den achtergrond gehouden „grijze“, komen juist een tikje te weinig naar voren om voor ons begrip levende mensen te worden.

Men zong. Men zong verzen uit de Hindoe Gita, en uit den Koran der Moslims, en heilige zangen der Parsoe's, en toen men het beroemde Dhun-Dhun-lied der Hindoes zong klonk het rythmisch handklappen der menigte als het dreunen van kanonnen.

Gandhi stond, in zijn verkreukelde dhoti van schapenwol, klein en tenger op het spreekgestoelte, en ging voor in gebed. In zijn rede zei hij *niets* over de politieke situatie; hij zei maar, dat geweld tot niets leidt en dat men kracht moet vinden in het gebed....

En toen hij heenging in zijn met bloemen overdekte auto, viel een beklemming van die ontzaglijke massa en zij omstuwde hem, dringend en jubelend....

Maar Mohammad Ali Jinnah, de leider van de Moslim League, ziet het niet zoo eenvoudig. Hij blijft vasthouden aan de splitsing: Pakistan voor de Mohammedanen, Hindoestan voor de Hindoes. De Mohammedanen die, ofschoon hun aantal meer dan honderd millioen bedraagt, een minderheid vormen, vreezen voor de onafhankelijkheid van Indië-als-éénig-geheel, omdat de heerschappij der Hindoes hen zou verdrukken. En Jinnah was terzake uiterst positief.

„Als de onderhandelingen moeten beginnen op de basis van wie meer bloed kan vergieten en wie de Engelschen meer kan omkopen en misleiden, dan zullen de Mohammedanen de consequenties trekken en, als zij tot wanhoop worden gebracht, niet voor een werkelijken burgeroorlog terugschrikken.“

Zoodat de delegatie van de Engelsche Socialistische Regeering al dadelijk ondervindt, dat zelfs met de vlotte leuze eener vlotte „onafhankelijkheid“ de werkelijke problemen nog geenszins zijn opgelost....

Ergens in dit boek staat een brief — zooals er meer goede dingen in staan —, van een vrouw, die alles trotseerde om weer uit Indië weg te komen en die toch, na langeren tijd, zelf wenschte weer terug te keeren. Zij schrijft dan: „Hoe mooi is toch dit huis met den koelen, steenen vloer en de warme kleuren van de tapijten; wat een kalmeerenden invloed heeft in den vroegen morgen de groene schemering achter de neergelaten krees. Hoe vertrouwd klinkt in het donker het sjirpen van de djankriks, als ik onder den ouden waringinboom zit, waarin de goede geest van het huis moet wonen. Hoe schilderachtig en eigen schijnen mij thans de bruine figuren van Hoesein, kokki en anderen. Het is bijna ondenkbaar, dat de vrouw, die zich een jaar geleden hier vandaan wenschte met elken vezel van haar bestaan, die bijna te gronde gegaan is aan Indië, dat die vrouw en ik een zijn.“

Johan Fabricius: *Nacht over Java*.

H. P. Leopold's Uitg. Mij., Den Haag, 1946.

Voor het eerst verscheen Fabricius' boek bij Querido in New York; ook die uitgave van 1944 is in Nederland verkrijgbaar geweest. Nu is Fabricius dan weer veilig terug bij den uitgever, waarbij een zeer groot deel van zijn werk verscheen.

Fabricius kent Indië; hij werd er geboren. En Fabricius is een dier zeldzame Nederlanders, die een goeden roman kunnen schrijven. Dit boek, in de jaren 1942 en '43 in Londen geschreven, droeg hij op: „aan mijn geboorteland Java, dat in eeuwige rust boven alle troebelen van bewogen, vergankelijke dagen uitrijst, aan Java, dat door den glimlach zijner lichte schoonheid alle wonden weer zal heelen en dat ons zooveel nader is gekomen sedert het, onbereikbaar ver, achter de horizon weg-zonk...“ Welnu: Java is niet langer achter de horizon weggezonden, maar het blijft voor de Nederlanders, die er zijn, even „onbereikbaar ver“ als voor ons in Nederland.... Dit kon Fabricius niet voorzien. Hij beschrijft het verzet van een groep Nederlanders, Indo-Europeanen, Ambonnezen, later Javanen, tegen de Japanners, na de capitulatie. Zij bevinden zich in het Zuiden van Java, overvallen van de rimboe uit een kleine stad met Japans garnizoen, en trekken zich dan weer terug in de wildernis, nadat zij nog hooren van de Japansche repressailles op wie weerloos achterbleven.

Men leest het spannend verhaal met ingehouden adem; en het is als een symbolische handeling, dat als de strijders elkaar in hun schuilplaats bij een rivier hebben teruggevonden de dikke, taaie stengels van het rottanvlechtwerk doorhakt, zoodat met doffe plons de brug in de rivier stort, die hun verbinding met de bewoonde wereld vormde.... Want die bewoonde wereld van Java is niet voor hen, die zich verzetten....

Fabricius is nu in Indië. Men zal wel meer van hem hooren, als hij verwerkt heeft, wat daar thans te zien is....

N.V.
ROTTERDAMSCH LLOYD

W. J. Innemee & Zonen n.v.

Den Haag
Denneweg 71-73
Telefoon 115940*

•
Haarlem
Kinderhuisvest 29-33
Telefoon 10441

Begravenis
Transport
Crematie

NEDERLANDSCH
INDISCHE **HANDELSBANK**, N.V.

AMSTERDAM - Singel 250
ROTTERDAM - Mathenesserlaan 235
's-GRAVENHAGE - L. Vijverberg 11

Behartiging van
Uw belangen
in Indië en het
Verre Oosten

DEVIEZENBANK

Eet

Ten Hoeve's

Roggebrood

Heerengracht 22, Waldeck Pyrmontkade 2E
DEN HAAG

v. Meursstraat 10a, ROTTERDAM

Rotterdamsche Bankvereniging

Een sterke schakel
in het Binnen- en Buitenlandsch
Betalingsverkeer

193 Vestigingen in Nederland

ROELF BOEKEMA

PRINSESTRAAT 60,
hoek Juffrouw Idastraat
's-GRAVENHAGE

POSTZEGELS
VEILINGEN

AANKOOP - VERKOOP
KEURING - TAXATIES

MESKER

PARKSTRAAT 10 - DEN HAAG

WONINGINRICHTING
BINNENHUISARCHITECTUUR

Restaurant

SAUR

Annex

Oester- en Snackbar

Lange Voorhout 51 Den Haag,
Telefoon 116020

NEDERL. STOOMVAART MAATSCHAPPIJ

„OCEAAN”, N.V.

Directie: Prins Hendrikkade 159,
AMSTERDAM

HOLLAND

OOST-INDIË

Vice versa

VOOR POSTZEGELS
ENGELKAMP!

AANKOOP
VERKOOP
VEILINGEN

THEO ENGELKAMP, Den Haag
Lange Poten 7a
Telefoon 113853

„Bagatelle”

PASSAGE 61 - DEN HAAG
Telefoon Café 114047
Telefoon Dir. 180788

Café-Concert

RESTAURANT 1e ETAGE

't Goude Hoofd

Groenmarkt, Den Haag

TAVERNE - RESTAURANT
alwaar de keuken op zeer
bijzondere wijze wordt verzorgd

OOK U HEEFT
ongebruikte
KRACHTEN!

Want er zijn belangrijke krachten in U, die U nog niet kent en gebruikt. Wanneer U nog over die krachten kunt beschikken, zal Uw leven op veel hoger plan komen en zult U een betere positie bereiken. Dalmeijer's Psychologische Persoonlijkheids cursussen, die U per post worden toegezonden, geven U de beschikking over al Uw krachten, ze brengen Uw gehele persoonlijkheid tot ontplooiing. Dan ligt een stralende toekomst voor U open, want U zult meer zijn en meer verdienen. Begin met vandaag nog onderstaanden BON in te vullen.

groot Mede door dezen cursus heb ik op zakelijk gebied behoorlijk wat mogen bereiken. Ik heb mijn onmiddellijken chet opgevolgd, sinds ik met Uw cursus begon. Ik hoop, dat velen den noodigen wil en energie zullen vinden, om een besluit tot het volgen van Uw cursussen te nemen.

Cursist 104437 schrijft „Met het voraeren van Uw cursus werd mijn persoonlijkheid aanmerkelijk ver-

BON

(langs deze lyn afsnijpen a.u.b.)
Zendt mij kosteloos uitgebreide inlichtingen over Uw Psychologische Persoonlijkheids cursussen.

NAAM:

STRAAT: No.

PLAATS:

(invullen in DRUKletters a.u.b.)

Na invulling opzenden met 15 ct. aan postzegels, aan DALMEIJER'S CURSUSSEN, Afd. O. W. 746 Koninginnew. 182, A'dam-Z. U kunt ook per brief schrijven, als U dit blad niet wilt beschadigen.